

Ik heb het je toch gezegd!

Nora van Oostrom-Streep

De pen is machtiger dan het zwaard, zei de Engelse schrijver Edward Bulwer-Lytton in het toneelstuk *'Richelieu; Or the conspiracy'*.

Woorden kunnen iemand maken of breken. Ze kunnen posities verankeren of juist op losse schroeven zetten. Ze zijn het wapen van de jurist en daarmee van het grootste belang. Of het nu om het gesproken of het geschreven woord gaat, voor de jurist zijn woorden zijn belangrijkste metgezellen. Des te belangrijker om er met de grootst mogelijke zorgvuldigheid mee om te gaan. Toch zien we nog te weinig aandacht voor taal in het recht.

Toegegeven zij dat het de laatste jaren al wel wat beter gaat en met name communicatieve vaardigheden meer aandacht krijgen in onder andere de beroepsopleiding, maar er valt nog een wereld te winnen.

TOELICHTING

Onlangs werd ik gebeld door een journaliste die me vroeg waarom akten nog steeds zo onleesbaar waren. Zelf had ze recent een huis gekocht en ze was verbijsterd door de complexe bepalingen in de akte. Ook de toelichting erop vond ze onleesbaar, terwijl deze juist was bedoeld om de wat formelere bedingen in jip-en-janneketaal toe te lichten. Die laatste toevoeging liet me met mijn mond vol tanden staan, omdat ik de persoonlijke *Belehrung* al paraat had als tegenhanger voor de formele aktetaal. De uitleg die notarissen in de begeleidende brieven en in het persoonlijke gesprek geven, zou er juist toe moeten leiden dat het kwartje hoe dan ook valt. De akte in

formele taal 'om te voorkomen dat de bepalingen bij problemen verkeerd worden uitgelegd door advocaat of rechter', de toelichting in gewone taal 'voor de uitleg aan de cliënt'. Toch wijst onderzoek uit dat ook de taal die gebruikt wordt om een toelichting te geven onnodig formeel is.

GEHEIMTAAL

Verklaringen hiervoor zijn er te over. De angst om onvolledig te zijn, om niet sluitend te formuleren. Gewoonte. Blijven bij de taal die je hebt geleerd en waar je je vertrouwd mee

'Haviltexen' was nog nooit zo gemakkelijk

voelt. Vakdeformatie (heb ik zelf veel last van: de juffrouw van mijn toen zevenjarige zoon meldde verontrust dat hij had gezegd 'dat er een discrepantie zat tussen het een en het ander'. Ai!). Het notariaat bedient zich vaak van archaïsche taal die je nog op weinig andere plaatsen vindt met juweeltjes als 'middels', 'welke', 'deswege', 'hetwelk', 'zulks' en meer van dergelijke vondsten uit de tijd van Clovis. Er schijnt overigens ook een psychologische component te zitten aan dit vasthouden aan deze geheimtaal: het laten zien dat je behoort tot een selecte groep die 'de taal spreekt' en je daarmee onderscheidt van de gewone mens.

NORMALE ZINNEN

Wat hier ook van zij, feit is dat veel sectoren inmiddels begrijpelijke taal hoog op hun prioriteitenlijst hebben staan. Banken hebben hun algemene voorwaarden drastisch aangepast en op het zogenaamde B1-niveau laten herformuleren door een gespecialiseerd bureau. Verzekeraars volgen dit voorbeeld. NWO, het wetenschappelijk onderzoeksinstituut, is een uitgebreid onderzoeksprogramma gestart naar begrijpelijke taal. Vraag is: wanneer volgt het notariaat? Afgezien van enkele *'daredevils'* die al lang begrijpelijke taal hanteren (en daar soms zelfs hun handelsmerk van hebben gemaakt, zoals Van Graffhorst in Utrecht) blijft de sector behoudend. En formeel. En daarmee minder toegankelijk voor de cliënt dan zij zou kunnen zijn. Een gemiste kans. Want hoe dichter de formulering bij de cliënt blijft, hoe beter de bedoeling van de akten kan worden herleid en hoe kleiner de kans op discussie daarover. 'Haviltexen' was nog nooit zo gemakkelijk. En ook formeel uitleggen moet geen probleem zijn als klip-en-klaar wordt uitgelegd wat wordt beoogd. Niks geen lange consideransen beginnende met 'overwegende dat...'. Geen ellenlange zinnen met dubbele ontkenningen. Geen terminologie die de cliënt niet kan thuisbrengen ('de bevoegdheid tot substitutie en subrogatie'), maar gewoon normale zinnen over juridische onderwerpen. Omdat weten waar je staat voor de cliënt van grote waarde is en het juist die (meer)waarde is die wij kunnen en moeten bieden. ■